Dubbii Iimaana Diigu-Kutaa 13.2

Description

Akkaataa murtii amantii irraa dirqamaan beekkaman mormuun kufrii itti taâ€™u

3-Amma akkaataa murtii amanti irraa dirqamaan beekkamu mormuun kufrii itti taâ€™u ilaalla.
(A)-Mormuun kuni Rabbii oltaâ€™aa irratti kijibuudha. Nama Rabbiin irratti kijibe caalaa namni zaalimni fi yakkamaan hin jiru. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِـَٔايَٰتِهِۦٓ ۗ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ
ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢١﴾

â€œ**Nama Rabbiin irratti kijiba uumee yookiin keeyyattoota Isaa kijibsiise caalaa namni zaalimni (miidhaa hojjataan) eenyu? Dhugumatti, zaalimoonni (miidhaa hojjattoonni) hin milkaaâ€™an**.â€• Suuratu Al-Anâ€™aam 6:21

Ammas ni jedha:

﴿وَلَا تَقُولُوا۟ لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ ٱلْكَذِبَ هَٰذَا حَلَٰلٌ وَهَٰذَا
حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ
ٱلْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَٰعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾﴾

â€œRabbiin irratti kijiba uumuuf waan arrabni keessan kijiba dubbatuun, â€œKuni halaala, kuni haraamaaâ€• hin jedhinaa. Dhugumatti, warroonni Rabbiin irratti kijiba uuman hin milkaaâ€™an. [Isaaniif] qananii xiqqootu jira. Adabbii laalessaatu Isaaniif jira.â€• Suuratu An-Nahl 16:116-117

(Kana jechuun Rabbiin irratti kijiba odeessuuf wanta Rabbiin haraama godhee â€œkuni halaala ykn hayyamamaadhaâ€•, wanta Rabbiin halaala godhe, â€œkuni haraamaâ€• hin jedhinaa. Namoonni Rabbii oltaâ€™aa irratti kijiba uuman wanta gaarii addunyaa fi Aakhiraatin hin milkaaâ€™an. Addunyaa keessatti qananii xiqqoo baddutu isaaniif jira. Ergasii, Aakhiratti sababa isaan Rabbiin irratti kijibaniif

adabbii laaleessaa garmalee nama dhukkubsutu isaaniif jira.[1])

Akkasumas, amanti irraa murtii beekkamaa mormuun shariâ€™aa Rabbii oltaâ€™aa faallessuu fi mushrikoota daldalli akkuma dhalaati jedhaniin wal fakkaachudha. Kanaafi ibn Taymiyaan ni jedha: â€œIlaalcha namootaatiin dubbii nabiyyootaa faallessuu fi dursiisuun hojii namoota Ergamtoota kijibsiisaniiti. Inumaa, kufrii hunda kan walitti qabeedha. Akkuma Shahrastaani jalqaba kitaaba isaa beekkama: â€œAl-Milalu wa Nihluâ€• keessatti jedhe: hundeen sharrii hundaa keeyyata [Qurâ€™aanaa fi hadiisa sahiih] yaadaan faalleessuu fi shariâ€™aa caalaa fedhii qullaaf dursa kennuudha.â€• Suni akkuma inni jedheâ€¦â€• (Darâ€™u Taâ€™aarudi aqli wa naqli-5/204)

Kanarratti dabalatee, murtii Rabbii oltaâ€™aa mormuun Gooftummaa Rabbiitti gammaduu kan diigudha. Gooftaan Kan uumu, ajaju, gabrootaaf waan gaarii halaala kan godhu fi waan badaa haraama Kan godhuudha. Gooftummaa Rabbiitti gammaduu jechuun ajajaa Isaa shariâ€™aa fi kawniyyaatti gammaduudha. Ajaja shariâ€™aa jechuun ajajootaa fi murtiiwaan Qurâ€™aana fi Sunnah keessatti dhufaniidha. Ajaja kawniyyaa immoo murtiiwwan adda addaa namni humna irratti hin qabneedha. Kan akka dhibee, duâ€™a, rakkoo adda addaa. Namni Rabbii Gooftaa isaa akka taâ€™etti itti gammade, ajajoota lamaan kanniinitti gammaduu fi fudhachuu qaba.

(B)-Dhugumatti, iimaanni dhugoomsu fi mirkaneessu of keessatti hammata. Mormuun kuni kijibsiisuu fi waakkachuudha. Innis iimaana kan diigu waan taâ€™eef gonkumaa iimaana waliin bakka tokkotti taâ€™uu hin dandaâ€™u. Amanti irraa murtii dirqamaan beekkame mormuun keeyyattoota Kitaaba Rabbii azza wa jalla kijibsiisuudha. Rabbiin keeyyattoota Isaa dhugoomsuu fi mirkaneessutti ajajee jira. Nama keeyyattoota Isaa waakkatee fi mormee kufrii irratti murteesse, adabbii salphisaa isaaniif waadaa gale. Balbaloonni samii isaaniif hin banaman, Jannatas hin seenan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَٱسْتَكْبَرُوا۟ عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَٰبُ ٱلسَّمَآءِ وَلَا يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ ٱلْجَمَلُ فِى سَمِّ ٱلْخِيَاطِ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

â€œDhugumatti, warroota keeyyattoota Keenya kijibsiisanii fi isaan irraa of tuulan, balbaloonni samii isaaniif hin banaman, hanga gaalli qaawwa lilmoo keessa seentutti Jannata hin seenan. Akka kanatti yakkamtoota mindeessina.â€• Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:40

Gaalli qaawwa lilmootin gonkumaa seenu hin dandeessu. Kanaafu, namoonni keeyyattoota Rabbii kijibsisanii fi isaan hordofuu irraa of tuulan gonkumaa Jannata seenu hin dandaâ€™an.

Ammas ni jedha:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَكَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا فَأُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ عَذَابٞ مُّهِينٞ ٥٧

â€œWarroonni kafaranii fi keeyyattoota Keenya kijibsiisan, isaan san adabbii salphisaatu isaaniif jira.â€• Suuratu Al-Hajj 22:57

(C)-Mormiin kuni hadiisota sahiih Rasuula (sallallahu aleyh wassallam) irraa gabaafaman kijibsiisuudha. Namni hadiisa sahiih deebisee ykn kijibsiisee inni kaafira akka taâ€™e aalimman (beektonni) mirkaneessanii jiru. Dhugaa kana hadiisni Al-Baraaâ€™i ibn Aazib (radiyallahu anhu) yommuu akkana jedhu ni agarsiisa: Ani abbeeraa kiyyaan wal qunname. Isa waliin alaabaa duulatu jira. Ani isaan ni jedhe, â€œEessa deemaa jirtaa?â€• Innis ni jedhe, â€œErgamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam namicha niiti abbaa isaa fuudhetti na erge. Morma isaa akka haleelu (ajjeesu) fi qabeenya isaa fuudhu na ajaje.â€• Sunan Abu Daawud 4457, Sunan Nasaaâ€™i 3332

Akkuma beekkamu, niiti abbaa fuudhun jala muramee kan dhoowwameedha. Saniifi, Ergamaan sallallahu aleyh wassallam nama niiti abbaa fuudhe akka ajjeefamu ajaje. Sababni isaas, inni Islaamaa irraa duubatti deebiâ€™e. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

وَلَا تَنكِحُواْ مَا نَكَحَ ءَابَآؤُكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا قَدۡ سَلَفَۚ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةٗ وَمَقۡتٗا وَسَآءَ سَبِيلًا ٢٢

â€œ**Wanta darbe malee dubartoota abbootin keessan fuudhan hin fuudhinaa. Dhugumatti, inni fokkataa, jibbamaa fi karaan isaa hamaa taâ€™ee jira.â€•** Suuratu An-Nisaa 4:22

(Kana jechuun wanta yeroo darbe raawwatame malee fuudhaa heeruma akkanaa irraa fagaadhaa. Hojiin fokkuun akkanaa raawwatamee jira. Garuu isin kana booda gonkumaa itti hin deebiâ€™inaa. Dhugumatti, dubartii abbaan keessan nikaha hidhate fuudhun ykn ishii waliin wal-qunnamtii raawwachuun hojii fokkataadha. Namni kana raawwatu Rabbiin biratti jibbamaadha. Akkasumas, namni yommuu niiti abbaa fuudhu, wal jibbaa fi diinummaan ni uumama. Sababa kanaan, hariiroon firummaa ni cita. Karaan isaa hamaa fi badaa taâ€™ee jira.)

Ibn Kasiir niiti abbaa fuudhu ilaalchise ni jedha: Namni kana boodaa wanta kana hojjate, amanti isaa irraa duubatti deebiâ€™ee jira. Kanafu, inni ni ajjeefama, qabeenyi isaa beeytul maal (Mana qabeenyaa) Muslimootatiif galii taâ€™a.â€• (Tafsiiru Ibn kasiir 1/444) (Kuni murtii haddii waan taâ€™eef kan ajjeesu nama dhuunfaa osoo hin taâ€™in iimaama ykn hogganaa Muslimootaati.)

Hadiisa Al-Baraaâ€™i yommuu ibsu Ibn Jariir ni jedha: â€œNiiti abbaa kan fuudhe suni wantoota dhoowwaman lama hojjachuu fi Rabbiin faallessuu (maâ€™aasiyaa) irraa badii gurguddaa lama bakka tokkotti walitti fiduun daangaa darbee jira. Isaan keessaa tokkoffaan: nama Rabbiin keeyyata Qurâ€™aanatiin haraama godhe nikaah hidhachuu. â€œ**dubartoota abbootin keessan fuudhan hin fuudhinaa.â€• (**Suuratu An-Nisaa 4:22) Lammaffaan: qaama hormaata isarratti haraama taâ€™etti dhufu. Kana keessaa inni guddaan osoo Ergamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam jiranu hojii kana hojjachuu fi nama Rabbiin haraama godhee nikaah hidhachuu isaa labsuudha. Kana hojjachuun isaa kuni wanta hunda caalaa Ergamaa Rabbii sallallahu aleyh wassallam kijibsiisuu fi Qurâ€™aana keessatti aaya (keeyyata) ifa taate waakkachuu isaa agarsiisaâ€¦. Sababa hojii isaa kanaan murtiin ajjeechaa fi morma rukutu isarratti darbe. Kanaafi, Ergamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam akka ajjeefamu fi mormi isaa rukutamu ajaje. Sababni isaas, nama Islaama irraa duubatti deebiâ€™e keessatti kuni Sunnah isaati.â€• (Tahziibu Al-Aasaari 2/148)

Shawkaani ni jedha: â€œHadiisa keessa, iimaamni nama wanta shariâ€™aa keessatti jala murame beekkame, kan akka dhimma kanaa, faallesse akka ajjeefamu ajajuu ragaa agarsiisutu jira. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha: â€œ**dubartoota abbootin keessan fuudhan hin fuudhinaa.â€• (**Suuratu An-Nisaa 4:22) ***Garuu namtichi Rasuulli akka ajjeefamu ajaje kuni niiti abbaa fuudhun haraama taâ€™uu kan beekee fi akka halaalatti ilaalun kan hojjate taâ€™uu hadiisa irraa hubatamu qaba***â€¦â€• (Nayl Al-Awxaari 8/322)

Osoo Qurâ€™aanaa fi sunnah ragaa hin godhatin lafaa olkaâ€™ani â€œKuni haraama ykn halaalaâ€• jechuun dhoowwamaadha.

---

[1] Tafsiiru Muyassar-280, Tafsiiru Xabari-14/390
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 247-252 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
August 31, 2020
Author
admin